

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle; EU:n viisumipolitiikkastrategia

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 29.1.2026 tiedonannon Euroopan parlamentille ja neuvostolle EU:n viisumipolitiikkastrategiasta (COM(2026) 43 final). Kyseessä on ensimmäinen EU:n viisumipolitiikkaa koskeva strategia, jossa komissio esittelee puitteet Euroopan unionin etuja pitkällä aikavälillä edistävälle unionin viisumipolitiikalle.

Komissio esitteli strategian oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 5.–6.3.2026. EU:n neuvoston puheenjohtaja Kypros on ilmoittanut, että strategiaa käsitellään kaikissa viisumityöryhmän kokouksissa Kyproksen puheenjohtajuuskauden aikana. Neuvoston päätelmiä strategiasta ei laadita.

Suomen kanta

Seuraavat kannat on muodostettu E-kirjeessä E 35/2024 vp (Schengen-alueen kehittäminen):

Viisumivapaa matkustaminen tuo merkittäviä etuja sekä EU:lle että sen kumppanimaille. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että EU-tasolla on riittävät työkalut puuttua maahantuloon ja turvallisuuteen liittyviin haasteisiin, oli sitten kyseessä viisumivapaiden maiden kansalaisten perusteettomat turvapaikkahakemukset tai kumppanimaiden viisumisäänöstöjen linjaaminen EU:n viisumipolitiikan kanssa. Viisumipoliittisia työkaluja tulee tehokkaasti hyödyntää laittoman maahantulon torjumiseksi. Suomi näkee, että viisumivapaus- ja helpotussopimukset sekä dialogit kolmansissa maissa ovat tärkeässä roolissa etsittäessä ratkaisuja Schengen-alueen ulkorajavalvonnan ja maahantulon haasteisiin. Viisumihelpotus- ja viisumivapausdialogeissa on lisäksi huomioitava turvallisuusuhkiin ja

rajaturvallisuuteen liittyvät näkökohdat. Suomi pitää erittäin tärkeänä, että EU:n välineistöä hybridiuhkiin vastaamiseksi kehitetään myös vahvistamalla ja parantamalla viisumivapauden keskeyttämismekanismeja. Viisumivapaiden maiden listaa olisikin tarkoituksenmukaista tarkastella nykyistä säännönmukaisemmin.

On tärkeää varmistaa oikeus- ja sisäasioiden yhteisten tietojärjestelmien, kuten SIS, EES, Eurodac, ja niiden yhteentoimivuuden (interoperability) täytäntöönpanon eteneminen. Tietojärjestelmien yhteentoimivuuden myötä tapahtuva tiedonvaihdon tehostuminen jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten ja unionin virastojen välillä on ollut Suomen pitkäaikainen tavoite.

Seuraava kanta on muodostettu U-selvityksessä U 54/2025 vp (sisäasioiden rahoitustuki tulevalla rahoituskehyskaudella 2028-2034)

Valtioneuvosto katsoo, että vakavissa rajaturvallisuustilanteissa tuki tulisi voida suunnata erityisesti ulkorajojen suojaamiseen, turvallisuusuhkien torjumiseen, laaja-alaiseen vaikuttamiseen vastaamiseen ja edelleen liikkumisen estämiseen vaarantamatta vapaan liikkuvuuden aluetta. Lisäksi on varmistettava, että unionin tuki yhteiselle viisumipolitiikalle edistää kilpailukykyä, liiketoimintaa ja sujuvaa laillista matkustamista. Yhtä tärkeitä viisumipolitiikan tukemisessa ovat turvallisuuteen ja väärinkäytösten estämiseen liittyvät tavoitteet kuten muuttoliikkeeseen ja turvapaikkaprosessiin liittyvien riskien torjuminen.

Aiemmin muodostettuja kantoja täydennetään seuraavasti:

Suomen näkemyksen mukaan EU:n viisumipolitiikan välineillä tulee edistää sekä Euroopan talouskasvua, vaurautta ja kilpailukykyä että Euroopan turvallisuutta. Lisäksi Suomi pitää tärkeinä EU:n viisumipolitiikkastrategian digitalisaatioon liittyviä tavoitteita.

Suomi jakaa komission näkemyksen siitä, että viisumipolitiikkaan on tarve sisällyttää tehokkaita välineitä, joiden avulla voidaan reagoida kolmasmaasuhteiden vakavaan heikentymiseen, kuten kolmansien maiden vihamielisiin toimiin. Tältä osin tärkeä uudistus olisi viisumisäännöstöön sisällytettävä uusi kohdennettujen rajoittavien viisumitoimenpiteiden luokka. Tämä uudistus tarjoaisi mahdollisuuden vastata myös EU:n viisumisääntelyn keinoin esimerkiksi Venäjän laittoman hyökkäyssodan kaltaisiin uhuihin. Suomen arvion mukaan uudistus voisi myös tehostaa viisumipolitiikan hyödyntämistä ulkosuhde työkaluna ja mahdollistaisi yhdenmukaisen linjan jäsenmaiden kesken tilanteissa, joissa kolmasmaasuhteet ovat vakavasti heikentyneet.

Suomi tukee vahvasti viisumisäännöstön takaisinottoyhteistyötä koskevan sääntelyn tarkistamista kolmansien maiden kanssa tehtävän palauttamis- ja takaisinottoyhteistyön tehostamiseksi. Viisumisäännöstön takaisinottoyhteistyötä koskevaa sääntelyä uudistettaessa olisi tärkeää, että mahdolliset uudet, jopa rajoittavat, toimenpiteet olisivat tehokkaita ja käytännössä sovellettavissa, mutta myös oikeasuhtaisia ja asianmukaisia. Suomen näkemyksen mukaan rajoittaville toimenpiteille olisi hyvä harkita kohtuullista vähimmäiskestoa huomioiden samalla riittävän jouston takaisinottoyhteistyössä. Takaisinottoyhteistyön toimeenpanossa on vältettävä tarpeetonta haittaa unionin poliittisille ja kaupallistaloudellisille suhteille kolmansien maiden kanssa. EU:n yhtenäisyys viisumisäännöstön takaisinottoyhteistyötä koskevan sääntelyn soveltamisessa on keskeistä. Suomi pitää hyvänä, että komissio arvioi mahdollisuutta laajentaa 25 a artiklan mukaista mekanismeja myös muille politiikan aloille.

Suomi pitää hyvänä komission tavoitetta valvoa tehokkaammin kolmansien maiden kanssa tehtyjä viisumivapausjärjestelyitä. Suomi tukee komission tavoitetta uudistaa viisumivapauden ehdottamiseen liittyvää järjestelmää ja laatia uusi arviointikehys viisumivapauksien myöntämiselle. Suomi jakaa komission näkemyksen siitä, että tässä yhteydessä tulisi harkita olemassa olevien kriteerien, kuten oikeusvaltioperiaatteen ja

ihmisoikeuksien noudattamisen, rinnalle uusia, esimerkiksi aiempaa kohdennetumpia kriteerejä, kuten viisumien epäämisaste, perusteettomat turvapaikkahakemukset, palauttamisaste ja arvio maan käytännön yhteistyöstä palauttamisessa ja takaisinotossa. Suomen näkemyksen mukaan viisumivapauden myöntämisen ja sen keskeyttämisen kriteerien tulisi olla mahdollisimman yhdenmukaiset.

Suomi pitää hyvänä, että EU:n jäsenmaat vaihtavat tietoja ja tekevät muuta yhteistyötä harkitessaan kolmansien maiden myöntämien matkustusasiakirjojen hyväksymistä. Suomi kannattaa edellytysten tutkimista siitä, voitaisiinko laatia harmonisoitu luettelo näistä asiakirjoista. Suomi kiinnittää huomioita siihen, että komissio nostaa strategiassa esiin matkustusasiakirjapetosten suhteen yhtenä mahdollisena etenemisvaihtoehtona rikosoikeudellisten ratkaisujen hyödyntämisen matkustusasiakirjapetosten seuraamusten yhdenmukaistamiseksi. Suomi muistuttaa, että rikosoikeudellisen järjestelmän käyttö edellyttäisi huolellista ja perusteltua arviota sellaisten keinojen käytön välttämättömyydestä.

Suomen näkemyksen mukaan kilpailukyvyyn, talouskasvun, laillisen matkustamisen ja maahantulon sekä yritys- ja innovaatiotoiminnan edistämiseksi viisumiprosessien olisi oltava selkeitä, riittävän nopeita ja helposti saavutettavia. Suomi katsoo, että yli viisi vuotta voimassa olevien toistuvaviisumien voimassaolon mahdollinen jatkaminen lisävuosiksi vilpittömässä mielessä toimiville hakijoille voisi olla harkittavissa tietyissä tapauksissa, esimerkiksi viisumiviranomaisen väliarvioinnin jälkeen. Suomi pitää asianmukaisena käytännön ratkaisujen etsimistä tilanteisiin, joissa kolmansien maiden tietyillä ammattihenkilöillä, kuten kiertävillä taiteilijoilla ja kilpaurheilijoilla, on perustellusta syystä tarve pidempään lyhytaikaiseen oleskeluun useamman kuin yhden Schengen-maan alueella.

Suomi katsoo sisäasioiden tietojärjestelmien (kuten rajanylitystietojärjestelmä EES, Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmä ETIAS sekä uudistettu viisumitietojärjestelmä VIS) käyttöönoton ja yhteen toimivuuden voivan parantaa ja yhdenmukaistaa jäsenvaltioiden viisumiprosessien turvallisuutta, sujuvuutta ja tehokkuutta. Yhteen toimivilla sisäasioiden tietojärjestelmillä ja niiden tehokkaalla kansallisen tason hyödyntämisellä vahvistetaan myös ulkorajaturvallisuutta. Näiden hyötyjen saavuttamiseksi tietojärjestelmiä koskevan sääntelyn yhdenmukainen soveltaminen EU:ssa on keskeistä.

Suomi pitää perusteltuna sitä, että Frontex voisi jatkossa vahvemmin tukea jäsenvaltioita viisumiprosessissa etenkin koulutuksen sekä riski- ja maa-analyysien tuottamisen kautta. Tällainen tuki helpottaisi edustustoissa tehtävää viisumihakemusten käsittelyä ja parantaisi EU-/Schengen-maiden tekemien viisumipäätösten laatua ja johdonmukaisuutta.

EU:n viisumi- ja maahantulopolitiikkaa toteutettaessa on huomioitava Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittiset tarpeet ja tavoitteet kahdenväliseen yhteistyöhön ja kumppanuuksiin kolmansien maiden kanssa. Hallitusohjelman mukaan Suomi noudattaa viisumi- ja maahantulopolitiikassa ihmisoikeus- ja muita kansainvälisiä sopimuksia, EU-lainsäädännön velvoitteita ja oikeusvaltioperiaatetta.

Suomi tunnistaa EU-yhteistyön mahdollisuudet tukea jäsenvaltioiden toimia liittyen osajien liikkuvuuden edistämiseen kansallisten tarpeiden mukaisesti. Suomi tukee sitä, että EU-tason ratkaisuja osajien pidempiaikaiseen liikkuvuuteen haetaan ensisijaisesti olemassa olevan lainsäädännön paremmalla hyödyntämisellä sekä tukemalla jäsenmaiden operatiivista yhteistyötä ja näkyvyyttä globaalissa osaajakilpailussa. Suomi pitää edelleen tärkeänä sitä, että hyväksikäytön, väärinkäytösten ja turvallisuusuhkien torjunta huomioidaan laillista maahanmuuttoa kehitettäessä.

Viisumipolitiikkastrategiassa mainittuihin lainsäädäntöaloitteisiin muodostetaan

tarkemmat kannat sen jälkeen, kun komissio on antanut niihin liittyen mahdolliset lainsäädäntöesitykset.

Pääasiallinen sisältö

EU:n ensimmäisessä viisumipolitiikkastrategiassa EU:n viisumipolitiikan tavoitteiksi kuvataan turvallisuuden vahvistaminen koko Schengen-alueella, EU:n vaurauden ja kilpailukyvyyn edistäminen, EU:n globaalien aseman ja häiriönsietokyvyn vahvistaminen sekä EU:n strategisten etujen ja arvojen edistäminen. Strategian tavoitteena on tehdä unionin viisumipolitiikasta yhtenäisempää yhteisten eurooppalaisten sääntöjen ja normien, yhteisten toimivien järjestelmien ja koordinoitujen toimien pohjalta. Lisäksi strategian tavoitteena on tehdä EU:n viisumipolitiikasta digitaalisempaa ja teknologisia innovaatioita paremmin hyödyntävää. Strategiassa korostetaan viisumipolitiikan keskeistä roolia sekä Euroopan turvallisuuden ylläpitämisessä että Euroopan talouskasvun ja kilpailukyvyyn ajurina. Strategiassa huomautetaan turvallisuuden nojaavan suhteiden ylläpitämiseen kumppanimaiden kanssa. Turvallisen viisumipolitiikan on strategian mukaan suojattava unionin ytimessä oleva liikkumisvapaus.

Strategia jakautuu kolmeen painopistealueeseen, jotka ovat turvallisuutta vahvistava viisumipolitiikka, taloutta ja kilpailukykyä vahvistava viisumipolitiikka sekä jäsenvaltioiden tukeminen nykyaikaisilla työkaluilla. Näiden strategian painopistealueiden pääasiallinen sisältö on seuraava:

1. Turvallisuutta vahvistava viisumipolitiikka

Nykyaikainen järjestelmä viisumivapauden myöntämiseksi

Strategian mukaan komissio aikoo kehittää viisumivapauden myöntämisen arvioimiseksi uuden kehyksen, joka lisäisi selkeyttä ja avoimuutta kolmansien maiden kannalta ja palvelisi EU:n strategisia etuja aiempaa tehokkaammin ja johdonmukaisemmin. Komissio suunnittelee jo olemassa olevien laadullisten kriteerien, kuten oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen, lisäksi kohdennettumpia kriteerejä. Näitä voisivat olla muun muassa viisumien epäämisaste, perusteettomat turvapaikkahakemukset ja arvio kolmannen maan yhteistyöstä palauttamisessa ja takaisinotossa. Komission mukaan olisi harkittava myös muun muassa turvallisuuteen liittyviä kriteerejä, kuten kyberturvallisuus, sekä huomioitava suhteiden yleinen tila kyseisen kolmannen maan kanssa. Komissio aikoo sopia viisumivapauden myöntämisen päivitetyistä kriteereistä jäsenvaltioiden kanssa vuonna 2026.

Viisumivapausjärjestelyiden tehokkaampi valvonta

Tällä hetkellä 64 maan tai alueen kansalaiset voivat matkustaa EU:hun ilman viisumia. Komissio nostaa viisumipolitiikkastrategiassa esiin tarpeen valvoa tehokkaammin viisumivapauden edellytysten täyttämistä huomioiden myös viisumivapausjärjestelyihin liittyvät haasteet. Vuoden 2025 lopussa voimaan tullut uudistettu viisumivapauden keskeyttämismekanismi laajensi keskeytysmekanismin käynnistämisen mahdollistavia perusteita (muun muassa kolmasmaasuhteiden heikkeneminen lisättiin kriteereihin). Uudistettua mekanismia tulisi komission mukaan tarvittaessa käyttää täysipainoisesti ja koordinoitusti sen varmistamiseksi, että viisumivapaa matkustaminen pysyy turvallisena ja perustuu keskinäiseen luottamukseen. Komissio korostaa vuoropuhelun ylläpitämistä viisumivapaiden maiden kanssa yhteistyön edistämiseksi. Viisumipolitiikan yhdenmukaistaminen on EU:n jäsenehdokkaille ja potentiaalisille jäsenehdokkaille perustavanlaatuinen vaatimus, mistä on sovittu myös EU:n laajentumispolitiikan puitteissa.

Vipuvaikutuksen lisääminen kolmansien maiden kanssa tehtävän yhteistyön edistämiseksi

Strategiassa tuodaan esiin viisumisäännöstön takaisinottoyhteistyötä koskevan 25 a artiklan mahdollistavan rajoittavien toimenpiteiden soveltamisen – komission arvioinnin ja ehdotuksen perusteella – tilanteissa, joissa kolmannen maan yhteistyön sen omien kansalaisten palautuksessa ja takaisinotossa ei katsota riittäväksi. Esimerkiksi toistuvaisviisumien myöntäminen voidaan keskeyttää, viisumien käsittelyaikoja pidentää tai viisumimaksuja korottaa. Komission mukaan olemassa oleva mekanismi on tehokas väline vaikuttaa kolmansien maiden palautus- ja takaisinottoyhteistyöhön. Komissio aikoo vuonna 2026 ehdottaa EU:n viisumisäännöstön muuttamista ja osana muutosehdotusta strategisempaa ja ketterämpää mekanismia takaisinottoyhteistyötä koskevan 25 a artiklan täytäntöönpanemiseksi. Komissio mainitsee strategiassa 25 a artiklan mekanismin uudelleenkalibroinnin, joka keskittyisi tehokkaimmiksi osoittautuneisiin toimenpiteisiin eli nopeutetun viisumikäsittelyn ja toistuvaisviisumien myöntämisen keskeyttämiseen. Strategiassa ei täsmennetä kyseisiä komission suunnitelmia. Erityisen vakavissa tilanteissa mekanismin tulisi komission mukaan mahdollistaa viisumin myöntämisen keskeyttäminen kokonaan tiettyjen (esimerkiksi diplomaatti- tai virka-) tai kaikkien kolmannen maan passinhaltijoiden osalta. Komissio mainitsee strategiassa lisäksi rajoittavien toimenpiteiden välittömän käynnistämisen – ilmeisesti jäsenvaltioita konsulttoimatta – erityisen vakavissa ja äkillisissä palautus- ja takaisinottoyhteistyön heikkenemisen tilanteissa.

Komissio aikoo lisäksi arvioida mahdollisuutta laajentaa viisumisäännöstön takaisinottoyhteistyötä koskevan 25 a artiklan mekanismin toimintalogiikkaa muille politiikka-aloille, jotta voitaisiin kehittää kohdennettuja tilapäisiä toimenpiteitä vastauksena kolmansien maiden riittämättömään yhteistyöhön turvallisuus- ja rajaturvallisuusasioissa. Nämä tilapäiset toimenpiteet jäävät strategiassa tarkemmin määrittelemättä. Strategian mukaan komissio aikoo varmistaa synergian uudessa monivuotisessa rahoituskehyksessä ohjelmakaudelle 2028–2034 ehdotetun Globaali Eurooppa -asetuksen kanssa, jotta kolmansien maiden kanssa tehtävää takaisinottoyhteistyötä voitaisiin tehostaa.

Kohdennettujen rajoittavien viisumitoimenpiteiden käyttöönotto kolmasmaasuhteiden huonontuessa

Komission mukaan EU:n viisumipolitiikkaan olisi sisällytettävä tehokkaita välineitä, joilla unioni voisi yhä epävakaammassa geopoliittisessa ympäristössä reagoida kolmansien maiden mahdollisiin vihamielisiin toimiin nopeasti ja oikeasuhteisesti. Tämän johdosta komissio harkitsee uusien kohdennettujen rajoittavien viisumitoimenpiteiden (kuten viisumihakemusten käsittelyn keskeyttäminen, hylkääminen tai rajoittaminen) sisällyttämistä tulevaan viisumisäännöstön muutosehdotukseensa.

Strategiassa nostetaan esiin, että unioniin on viime vuosina kohdistunut useista kolmansista maista yhä enemmän vihamielisiä tekoja, muun muassa hybridihyökkäyksiä, tiedonmanipulointia ja häirintää, muuttoliikkeen välineellistämistä ja avoimia aggressiivisia toimia. Komissio huomauttaa, että näissä olosuhteissa viisumien myöntämisen jatkaminen (erityisesti muuta kuin välttämätöntä matkustamista varten) ei mahdollisesti olisi enää asianmukaista, koska viisumien myöntäminen voisi aiheuttaa merkittäviä riskejä unionin turvallisuudelle, yleiselle järjestykselle tai kansainvälisille suhteille. Rajoittavat toimenpiteet voitaisiin strategian mukaan kohdistaa tiettyihin matkustajaryhmiin, kuten diplomaatti- tai virkapassin haltijat, hyökkääjävaltion tunnistetut entiset ja nykyiset taistelijat tai hakijat, joiden matkan tarkoitus ei ole välttämätön.

Näiden rajoittavien toimenpiteiden sisällyttämisellä viisumisäännöstöön pyrittäisiin strategian mukaan lisäämään unionin strategista autonomiaa ja yhtenäisyyttä sekä mukautamaan viisumipolitiikkaa tiiviimmin EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteisiin. Tämä lähettäisi myös selkeän poliittisen viestin siitä, että Schengen-alueelle pääsyn myöntäminen on kytköksissä kansainvälisen oikeuden kunnioittamiseen, rauhanomaiseen toimintaan ja rakentavaan yhteistyöhön EU:n kanssa.

Matkustusasiakirjojen turvallisuuden vahvistaminen

Strategian mukaan komissio harkitsee jäsenvaltioita kuultuaan uuden mekanismin ehdottamista, jotta voidaan laatia luettelo hyväksytyistä kolmansien maiden matkustusasiakirjoista Schengen-alueelle tuloa varten. Komissio korostaa strategiassa yhteistä toimintamallia tällaisten asiakirjojen hyväksymisessä. Komissio tavoittelee myös jäsenvaltioiden viranomaisten valmiuksien parantamista todentaa EU:n matkustusasiakirjoihin tallennetut sormenjäljet, sillä joissakin tapauksissa kolmansien maiden kansalaiset ovat käyttäneet EU:n passeja tai oleskelulupia vilpillisesti päästäkseen Schengen-alueelle. Komissio aikoo arvioida mahdollisuuksia perustaa EU-tason keskitetty yhteyspiste, jonka kautta jäsenvaltiot voisivat turvallisesti vaihtaa sormenjälkien todentamista koskevia todistuksia ja joka korvaisi nykyiset 992 kahdenvälistä yhteyttä. Komissio aikoo lisäksi arvioida toimintavaihtoehtoja yhtenäisemmän lähestymistavan aikaansaamiseksi asiakirjojen vilpillisen käytön seuraamuksista. Kolmansien maiden myöntämien matkustusasiakirjojen hyväksyminen kuuluu kansalliseen toimivaltaan.

Aiempaa strategisempi lähestymistapa viisumisääntöjen mukauttamiseen paikallisiin olosuhteisiin

Strategiassa ehdotetaan kolmansissa maissa toteutettavan Schengen-maiden paikallisen yhteistyön (Local Schengen Cooperation, LSC) tehokkaampaa koordinoimista. Komissio haluaisi osallistua LSC-yhteistyössä valmisteltavien päätösten ohjaamiseen varmistaa kyseisten päätösten yhtenäisen soveltamisen ja johdonmukaisuuden laajempien geopolitiittisten tavoitteiden kanssa. Lisäksi komissio harkitsee viisumisäännösten tulevan muutosehdotuksen yhteydessä, tarvitaanko uusia kriteerejä ohjaamaan LSC-yhteistyössä valmisteltavia päätöksiä.

Haavoittuvaisimmassa asemassa olevia suojeleva viisumipolitiikka

Strategiassa tuodaan esiin, että EU:n yhteinen viisumipolitiikka antaa jäsenvaltioille joustovaraa ottaa huomioon haavoittuvassa asemassa olevat viisumihakijat, kuten ihmisoikeuspuolustajat, toisinajattelijat, riippumattomat toimittajat ja kansalaisjärjestöjen edustajat. Jäsenvaltiot voivat poikkeuksellisesti myöntää heille viisumeita humanitaarisista syistä lyhytaikaista oleskelua varten, vaikka tietyt viisumin myöntämisen edellytykset eivät täytyisi. Komissio on tähän liittyen lisännyt ohjeistusta viisumikäsikirjaan ja aikoo jatkaa keskustelua asiasta jäsenvaltioiden kanssa.

2. Taloutta ja kilpailukykyä vahvistava viisumipolitiikka

Matkailun ja liikematkustamisen helpottaminen

Komissio huomauttaa strategiassa, että osajat, innovatiiviset ideat ja investoinnit ohjautuvat alueille, joilla on kehittyneet, luotettavat ja tehokkaat viisumijärjestelmät. Komission mukaan Euroopan on oltava houkutteleva kohde matkailijoille, liikematkustajille, opiskelijoille, tutkijoille, taiteilijoille, kulttuurialan ammattilaisille, urheilijoille, yrittäjille ja asiantuntijoille. Komissio korostaa, että uudenaikaisen viisumipolitiikan on helpotettava laillista matkustamista ja parannettava sen ennakoitavuutta.

Strategian mukaan unionin viisumisäännöstöä tullaan lähivuosina uudistamaan merkittävästi liittyen tapaan ottaa vastaan ja käsitellä viisumihakemuksia sekä myöntää viisumeita. Keskeinen osa uudistusta on viisumiprosessien digitalisaatio: hakemusprosessi voidaan jatkossa tehdä kokonaan verkossa ja perinteiset viisumitarrat korvataan digitaalisilla viisumeilla.

Strategian mukaan toistuvaisviisumeilla voidaan palkita luotettavia matkustajia,

vähentää jäsenvaltioiden hallinnollista taakkaa ja stimuloida taloudellista toimintaa. Komissio harkitsee osana tulevaa viisumisäännösten muutosehdotusta mahdollisuutta myöntää matkailua ja liiketoimintaa varten yli viisi vuotta voimassa olevia toistuvaisviisumeita vilpittömässä mielessä toimiville hakijoille, joilla on moitteeton viisumihistoria ja jotka eivät aiheuta muuttoliike- tai turvallisuusriskejä. Komissio aikoo tutkia erilaisia vaihtoehtoja, kuten myönnettyjen toistuvaisviisumien voimassaolon jatkamista välitarkastuksen jälkeen tai uuden, pidempiaikaisen viisumiluokan luomista.

Komissio huomauttaa strategiassa yhteisen lähestymistavan puuttumisesta luotettuja yrityksiä edustavien liikematkalaisten viisumihakemuksiin ja kutsujina toimiviin yrityksiin. Strategiassa viitataan jäsenvaltioiden erillisiin kansallisiin järjestelyihin ja viisumiprosessiin liittyviin helpotuksiin. Tämä johtaa komission mukaan hajanaiseen tilanteeseen useammassa EU-maassa toimivien yritysten kannalta. Komissio aikoo kuulla jäsenvaltioita mahdollisuudesta laatia yhteinen varmennettujen yritysten luettelo, joiden työntekijöille voitaisiin mahdollistaa nopeampia viisumimenettelyitä.

Osaajahoukuttelu innovaatioiden ja kilpailukyvyn edistämiseksi

Strategiassa korostetaan EU:n viisumipolitiikan roolia osaajien houkuttelussa. Komissio tulee vuonna 2026 arvioimaan kohdennettujen lainsäädäntömuutosten tarvetta pitkäaikaisviisumeja koskevien menettelyjen yksinkertaistamiseksi ja niiden sovittamiseksi paremmin yhteen EU:n kilpailukyky- ja innovointitavoitteiden kanssa. Tämä koskee erityisesti henkilöitä, jotka työskentelevät, tekevät tutkimusta tai opiskelevat STEM-aineisiin liittyvillä aloilla (luonnontieteet, teknologia, insinööritieteet ja matematiikka). Lisäksi komissio on viisumipolitiikkastrategian rinnalla antanut suosituksen innovaatio-osaajien houkuttelemisesta, jossa jäsenvaltioita kannustetaan muun muassa yksinkertaistamaan ja nopeuttamaan maahantuloa koskevia menettelyjään sekä yhdistämään ja koordinoimaan edustustojen resursseja. Viisumipolitiikkastrategiassa mainitaan useita osaajahoukuttelun kannalta keskeisiä strategioita, ohjelmia ja lainsäädäntöä, kuten Osaamisunioni, Start-up- ja scale-up-strategia, Erasmus Mundus -ohjelma ja direktiivi kolmansien maiden kansalaisten oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten.

Lyhytaikainen oleskelu useamman jäsenvaltion alueella

Strategiassa todetaan EU:n nykyisen lainsäädännön sallivan matkustajille enintään 90 päivän oleskelun Schengen-alueella 180 päivän aikana (yli 90 päivää kestävä oleskelu edellyttää jäsenvaltion myöntämää pitkäaikaista viisumia tai oleskelulupaa). Komissio korostaa strategiassa joidenkin kolmannen maan ammattilaisten, kuten kiertävien taiteilijoiden, ammattiurheilijoiden, rajat ylittävissä hankkeissa työskentelevien asiantuntijoiden, teollisuuden tukityövoiman ja ammattikuljettajien, voimakasta riippuvuutta mahdollisuudesta liikkua eri jäsenvaltioiden välillä. Nämä ammatillaiset saattavat komission näkemyksen mukaan tarvita pääsyn eri jäsenvaltioiden alueille yli 90 päivän ajaksi ilman tarvetta pitkäaikaiselle oleskelulle tai asumiselle EU:ssa. Komissio aikoo yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa määritellä käytännön ratkaisuja lyhytaikaisen oleskeluajan pidentämisen mahdollistamiseksi edellä mainituissa erityistapauksissa, mukaan lukien mahdollisia lainsäädäntömuutoksia.

Komissio huomauttaa jäsenvaltioiden solmineen ennen Schengen-säännösten voimaantuloa kolmansien maiden kanssa kahdenvälisiä sopimuksia, jotka mahdollistavat kolmansien maiden kansalaisille yli 90 päivän oleskelun sopimuksen tehneessä jäsenvaltiossa. Komissio aikoo tarkastella näitä sopimuksia tavoitteenaan niiden vaihteellinen päättäminen.

3. Jäsenvaltioiden tukeminen nykyaikaisilla viisumityökaluilla

Älykkäät tietojärjestelmät

Strategian mukaan EU:n uudet nykyaikaiset tietojärjestelmät, kuten rajanylitystietojärjestelmä EES ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmä ETIAS sekä uudistetut viisumitietojärjestelmä VIS ja sormenjälkirekisteri Eurodac, vahvistavat raja- ja viisumimenettelyjen turvallisuutta ja mahdollistavat samalla sujuvammat prosessit Schengen-alueelle vilpittömässä mielessä matkustaville. Strategian mukaan EES otetaan käyttöön asteittain huhtikuuhun 2026 mennessä, Eurodac kesäkuussa 2026 ja ETIAS loppuvuodesta 2026. Uudistettujen järjestelmien avulla voidaan paitsi sujuvoittaa tuloa Schengen-alueelle, tehostaa rajavalvontaa, parantaa matkustajien ennakkotarkastuksia sekä mahdollistaa kattavammat ja nopeammat riskiarvioinnit.

Komissio suunnittelee kattavaa tutkimusta jäsenvaltioiden puolesta viisumiprosessista osittain vastaavien ulkoisten palveluntarjoajien käytöstä ja rahoituksesta.

Tuki jäsenvaltioille viisumien käsittelyyn

Nykyaikaisempien tietojärjestelmien käyttöönoton lisäksi EU pyrkii tarjoamaan jäsenvaltioille tehokkaampaa tukea viisumikäsittelyyn. Paremman tuen tarjoamiseksi komissio tarkastelee mahdollisuutta perustaa unionin meri- ja rajaturvallisuusvirasto Frontexin yhteyteen EU:n viisumitukivirasto (EU Visa Support Office). Komission mukaan Frontex voisi kehittää ja tarjota edustustoille koulutusta viisumikäsittelyn korkean tason varmistamiseksi, tukea edustustoja asiakirjojen todentamiseen ja asiakirjapetosten havaitsemiseen liittyen erityisen asiantuntemuksensa, välineiden ja parhaiden käytänteiden pohjalta sekä tehdä riskinarviointeja ja maakohtaisia analyyskejä. Virasto toimisi neuvoa-antavassa roolissa.

EU-rahoituksen strateginen käyttö

Strategiassa korostetaan lisäksi sitä, että jäsenvaltioiden tulisi jatkaa unionin rahoituksen strategista hyödyntämistä viisumipolitiikan tehokkaan täytäntöönpanon tukemiseksi. Rahoituksessa tulisi komission mukaan asettaa etusijalle uudistettavan VIS-järjestelmän ja viisumimenettelyn digitalisoinnin edellyttämät kansalliset toimet. Rahoituksella olisi myös vahvistettava käsittelyvalmiuksia paikoissa, joissa Schengen-viisumien käsittelyajat ovat pitkiä. Komissio mainitsee strategiassa pyrkivänsä antamaan jäsenvaltioille taloudellista tukea viisumipolitiikan painopisteiden täytäntöönpanoon. Komissio pyrkii lisäksi varmistamaan, että viisumiasioihin liittyvät painopisteet sisällytettäisiin vahvemmin tuleviin rahoituskehyksiin (ohjelmakausi 2028–2034).

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Ulkoministeriö on valmistellut asiaa yhteistyössä valtioneuvoston kanslian, työ- ja elinkeinoministeriön, oikeusministeriön ja sisäministeriön kanssa.

Kirjelmää on käsitelty EU-ministerivaliokunnassa 27.3.2026

E-kirje on käsitelty ulkosuhdejaoston (EU3), maahanmuutto-, turvapaikka- ja kotouttamisasioiden jaoston (EU6) ja oikeus- ja sisäasioiden jaoston (EU7) kirjallisessa menettelyssä 20.3.2026.

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

EU:n viisumipolitiikkastrategia on EU:n komission tiedonanto, eikä se aiheuta suoria taloudellisia vaikutuksia. Tiedonannossa luetellaan joukko tulevia lainsäädäntöehdotuksia, joilla voi voimaan tultuaan olla taloudellisia vaikutuksia. Taloudellisiin vaikutuksiin otetaan kantaa erikseen kunkin lainsäädäntöaloitteen käsittelyn yhteydessä.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Komissio aikoo strategian mukaan tarkastella jäsenvaltioiden ennen Schengen-säännösten voimaantuloa kolmansien maiden kanssa tekemiä kahdenvälisiä sopimuksia, jotka mahdollistavat kolmansien maiden kansalaisille yli 90 päivän oleskelun sopimuksen tehneessä jäsenvaltiossa. Komission tavoitteena on näiden sopimusten vaiheittainen päättäminen. Suomi on tehnyt tällaiset sopimukset Australian ja Uuden-Seelannin kanssa, sopimukset mahdollistavat yli 90 päivän oleskelun Pohjoismaissa. Komission edellä mainittu kahdenvälisiä sopimuksia koskeva tarkastelu ja tavoite näiden sopimusten päättämisestä vaikuttaa siis mahdollisesti kyseisiin Suomen tekemiin kahdenvälisiin sopimuksiin.

Viisumipolitiikka kuuluu SEUT 4 artiklan mukaiseen vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueeseen, joka on jaettua toimivaltaa EU:n ja jäsenvaltioiden välillä. Unionilla on kuitenkin SEUT 77 artiklan nojalla laaja toimivalta säätää viisumipolitiikan keskeiset säännöt. Jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvat viisumipolitiikkastrategian kokonaisuudessa erityisesti pitkäaikaisia viisumeita koskevat käytännöt ja kahdenväliset viisumivapausjärjestelyt erityispassien, kuten diplomaattipassien, osalta. Jäsenvaltiot päättävät lisäksi maahanpääsystä alueelleen sekä matkustusasiakirjojen hyväksymisestä.

Asiakirjat

COM(2026) 43 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Suvi Järvelä-Hagström, UM/KPA-20, p. 0295 350 322
 Linnea Viherkenttä, UM/KPA-20, p. 0295 350 123
 Katja Luopajarvi, UM/KPA-20, p. 0295 350 687
 Anne Lamminmäki, VNEUS, p. 0295 160 129
 Tapio Rantanen, VNEUS, p. 0295 160 223
 Aino Ahlstedt, SM, p. 0295 488 315
 Katri Niskanen, TEM, p. 0295 047 373

VAHVA-tunnus

EU/414/2026

Liitteet

Viite